

TRAFİK KAZALARI: 11 yılda 47 bin 848 can kaybı

Tecrübe, çok acımasız bir öğretmen; önce sınavı yapıyor, dersi sonra öğretiyor.
Vernon Law

Prof. Dr. Mehmet Ali Körpınar

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), dünyada her yıl meydana gelen trafik kazası kaynaklı 50 milyondan fazla yaralanmanın ve 1 milyon 300 bin ölümün, **önenebilir halk sağlığı** sorunu olduğunu kabul ederek kazaların sonuçlarını **küresel halk sağlığı sorunu** ilan etti (12.05.2011-Cumhuriyet).

Güzel ülkemizde de en fazla can kaybını trafik kazalarında yaşıyoruz. Kayıtlara göre ülke genelinde son 11 yılda trafik teröründe 47 bin 848 kişi hayatını kaybederken, 2010 yılında 2738, 2011 yılında 2582, 2012 yılında 3835, 2013 yılında 3659 ve 2014 yılında da 3253 vatandaşımız trafik kazalarında hayatını kaybetti. Yüzbinlerce insanımız da yaralandı. Bu rakamlara göre, Türkiye genelinde meydana gelen trafik kazalarında günde yaklaşık 9 kişi yollarda hayatını kaybederken, yaklaşık 540 kişi de yaralanıyor.

Bu acı sonuçların yaşandığı güzel ülkemizde gereken gözetim ve denetim yapılıyor mu? Fahri Trafik Müfettişleri (FTM) olarak üzerimize düşeni yapmaya çalışıyoruz. Ancak yaşanan bürokratik engeller yüzünden, trafik cezaları sorumlu kişilere zamanında ve yeterince ulaştırılmıyor. Örneğin yaklaşık 19 milyon aracın olduğu ülkemizde, 2013'de kesilen 13.365.520 adet trafik cezası ile 2 milyar 372 milyon 220 bin TL tahakkuk ettirildi. Ancak 1.7 milyar lirası tahsil edilebildi. Bu da 2013'deki 18,4 milyarlık bütçe açığının %9,2 sine denk geldi (25.05.2014-Milliyet). Ayrıca, seçim dönemlerinde ne acıdır ki trafik cezalarına da af çıkıyor. Örneğin, geçen yıl 120.TL den düşük trafik cezaları affedildi.

Araştırmalar, trafik kazalarının oluşunda; sürücü, yaya ve yolcu olarak **insan faktörünün** % 89,78 gibi çok büyük bir kusur payı ile birinci derecede sorumlu olduğunu göstermektedir. O yüzden araçları ile birlikte bir bütün sayılan sürücülerin, yolculuğa çıkmadan önce;

- Özellikle araçlarının periyodik bakımlarını yaptırmalarını,
- Araç lastiklerini kontrol etmelerini,
- Acil sağlık seti, takoz ve çekme halatı bulundurmalarını,
- Trafik Kurallarına eksiksiz uymalarını, şerit ihlali ve tehlikeli solama yapmamalarını,
- Araçtaki herkesin kesinlikle emniyet kemeri takmalarını,
- Gündüz de farlarını açmalarını,
- Kullandıkları karayolunun kalitesine göre, araçlarını sürmelerini,
- Önlerindeki aracı, fren yapınca durabilecek kadar bir mesafeden takip etmelerini,
- Alkollü ve uykusuz araç kullanmamalarını,
- Acele etmeden ve hız limitlerine uyararak, dikkatli araç kullanmalarını önermek isterim.

Özellikle yaz ayları geldiğinde trafik kazaları ve ölüm sayıları daha da artmaktadır. Çünkü tatil dönemi başlamıştır. Bu dönemde şehirlerarası yolculuk yapacak sürücülerin, karayollarımızda geçen yıl 49 adet iken şimdi 65 olan kaza kara noktalarını (www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Trafik/kazakaranokta.html) bir kez daha anımsamalarını rica ediyorum.

Lütfen, yukarıda web adresini verdiğim karayolları sitesinden temin edecekleri haritada, kendi ulaşım yolları üzerindeki KAZA KARA NOKTALARI'ni belirleyip, bu noktalara yaklaşınca çok daha dikkatli olmalarını ve gereken önlemleri almalarını da anımsatmak isterim.

rıları ile HABİTAT önlemleri yerine getirilirse, en çok 60 yılımız var.

Oysa insanlık, medyadaki ekonomik "büyümenin sürdürülmesi" söylemiyle kendini aldatmayı sürdürüyor. Işık hızıyla yola çıkarsa sorunlarının varabileceği uzayda, göç edeceği uydular arıyor. İyimserlere göre durum ciddi ama umut-

suz değil; bilgin ve bilgelere göre, durum belki umutlu ama ciddiye alınmıyor. Özetle, altına çektiği arabayla mutlu olduğunu sanan insanıkların altından arabasını çekip almak hiç kolay olmayacak. Onlar kontak kapattığında da devlet ekonomisinin işi zorlaşacak gibi görünüyor.

Üniversite sıralamaları üzerine bazı gözlemler

Ersin Yurtsever Bilim Akademisi

Kamu oyununda uzun süredir yazılan-çizilen bir kavram olan üniversite sıralamaları "ranking", aslında başka bir alanda moda olan "rating-reyting" kavramı ile çok örtüşmekte. Medyadaki reyting, bir medya kuruluşunun takip edilme ölçütü olarak belirlenmiştir ve aslında paranın medya kanallarına akışını düzenleyen bir mekanizmadır. Bu bağlamda ise hem amacına hizmet etmektedir hem de takip edilmeyi anlamlı bir şekilde ölçebilmektedir. Yapılan işin dürüstlüğü veya entelektüel açıdan yararı tartışılabilir ama bu bizim konumuz değil.

Reyting, aynen spor karşılaşmalarında olduğu gibi, rakamsal olarak belirlenebilen bir ölçütü kullanır. Spor karşılaşmalarında maçı belirli bir süre içerisinde daha fazla skor üreten kazanır veya atletizmde belirli mesafeyi tamamlama süreçlerini sıraya dizersiniz ve herkesin yeri belli olur. Bu durumda da kimsenin pek itiraz hakkı olmaz.

Ama kullanacağınız ölçüt böyle kolaylıkla tarif edilebilen bir nesne olmadığı zaman işin içerisine istatistik bilimi girer. Bu bilim dalı, çok sayıda veri arasından hangilerinin daha anlamlı olduğunu ve bunların hangi sonuçları açıkladığını araştırır. Belki daha önemlisi de hangi verilerin toplanacağına karar verir. Bu son nokta önemlidir çünkü herkesin bildiği espriyi açıklar "küçük yalanlar, büyük yalanlar ve istatistikler vardır". Kullanacağınız ölçütlerin tanımları, çoğu zaman sizin bulacağınız sonucu tarif eder. Üniversite sıralamalarına gelince: Artık her türlü bilginin internet kanalı ile elde edilebilmesi sonucunda, istatistikler kullanarak sıralamalar yapmak moda oldu.

POPÜLER ÜNİVERSİTELER ANKETİ

En iyi 100 filmde en başarılı 100 üniversiteye kadar her şeyin bir sıralaması var. Filmler için bir zevk konusu deyip geçilebilir. Zaten bakarsanız son yılların filmlerinin pek çoğu bu listelere girmektedir çünkü seyircilerin oyları ile seçilir. Ama üniversiteler için böyle bir popülerlik anketi var mı bilmiyorum, olsa da ne kadar anlamlı olur. 15-20 sene kadar önce bir gazetenin yaptığı ankette yeni kurulan bir üniversitenin kütüphanesi, Türkiye'nin en iyi kütüphanesi seçilmişti, öğrencileri oyları ile. O kütüphane daha yeni kurulma aşamasındaydı.

Günümüzde pek çok saygıdeğer kuruluş bugün bu üniversite sıralamalarını yapıyor. Bunun için hepsi de farklı ölçütleri farklı ağırlıklar ile kullanıyor. Üniversiteler arasındaki farklılıkları azaltabilmek için ise küçük-büyük, yeni-eski gibi faktörleri de kullanıyorlar.

Burada kuvvetle itiraz edilecek birkaç önemli nokta var. Öncelikle ben bilimin ve eğitimin bir spor karşılaşması olmadığını düşünüyorum. Yani bir üniversitenin diğerini yenmesi kavramının bilim insanları arasında konuşulduğunu (yöneticiler hariç) ben hiç duymadım. Birbirine çok yakın bü-

yüklükte iki üniversitenin aynı bölümlerini alalım. Bunların bilimsel üretimlerinin bile karşılaştırılması zordur. Eğer bölümler büyük ise, yapılan önemli çalışmalar ortalama içerisinde kaybolurlar. Tersi durumunda ise bir grubun başarısı teraziye tamamen tersine çevirebilir. Bu tarz bir karşılaştırmayı ancak iki bölüm arasındaki fark büyük ise yapabilirsiniz, o zaman da bu durum zaten herkesçe bilinmektedir, istatistiklere ihtiyacınız yoktur.

İkinci nokta ise şudur. Bu sıralamalarda öne çıkan üniversiteler zaten herkesin malumdur. Dünyada en meşhur, iyi işlerin yapıldığının bilindiği, iyi eğitimin verildiği 50 üniversiteyi sayarsanız, bu isimler herkesin listelerinde çıkar. Ondan sonraki sıralamalar, istatistik dilinde "gürültü" olarak tanımlanan bölgeye girmektedir. Gürültü tanımı çevreden kolaylıkla etkilenen veya çevre üretilen bir sinyale verilen isimdir. Temel bir üretimi yoktur, düzenli değildir, değişkendir. Bu nedenle "gürültü" düzeyindeki sıralamalar kullanacağınız ölçütlere son derece bağımlıdır. Arşimin kaldıracağı gibi, istediğiniz ölçütleri bulursanız her üniversiteyi sıralamada yüksek bir yere koyabilirsiniz.

O zaman bu sıralamalar hangi amaca hizmet etmekte?

a) Bazı kişilere bilimsel bir araştırma sahası açabilir. Bilhassa istatistiksel analizi yeni duyanlara. Çok bir sakıncası yok.

b) Öğrencilere hangi üniversitelere başvurmaları gerektiği konusunda yardımcı olabilir. Çok iyi üniversitelerin böyle bir sıkıntısı zaten yok ama diğerleri için açıkçası yanlış yönlendirme olasılığı çok daha yüksek. Öğrenciler arasında, bu sıralamadaki yerleri tartışanları çok duyuyorum. Halbuki yapılacak iş, Şangay'deki kuruluşun hükümlerine bakmak yerine, gidip o üniversiteyi ve ilgilendikleri bölümü ziyaret edip bilgi almak. Ama Aristo'dan bu yana otoritelerin yazdıkları hep önemli oldu.

c) Üniversite yöneticilerini, kaliteyi yükseltmekten ziyade bu sıralamalarda kendilerini yukarı çekecek politikalara yönlendirebilir. Bu ise her halde en sorunlu noktalardan biri. Eğer üniversitenizin gelişme politikası için kullandığınız ölçütler, bu sıralamalardaki faktörlerden oluşuyor ise, size en yararlı olacak politikalar yerine başka maceralar peşine düşebilirsiniz. Henüz araştırma alt yapısını oluşturmadan, patent ofisleri, teknoparklar kurmak gibi veya öğretim üyesi kadrosunu doğru düzgün kurmadan doktora programları açmak gibi.

d) Siyasetçilere, üniversiteleri ezebilmek için olanak sağlamakta "ilk 500'e bile giremiyorsunuz!".

e) *Ama kanımca en önemlisi ise, bilimin temelini bir merak peşinde koşma olduğu, bu koşuda pek çok başka insanın da olduğu ve birbirimizi ezme gibi bir kavgamızın da olmadığı gerçeğini vermemize engel olması.

Maalesef "sayıların dayanılmaz hafifliği" hep önümüzde kalacak.